

1) Translate into Sanskrit, using either middle or passive present participles in each expression.
Example: नारी भाषमाना 'the woman who speaks'

- a) the man who sees (use √ईक्ष्) → ईक्षमाणो नरः
- b) among the growing trees → वर्धमानेषु वृक्षेषु
- c) for the happy children (use √नन्द्) → नन्दमानेभ्यो बालेभ्यः
- d) the men who are being fought → युध्यमाना नराः
- e) the fighting men → युध्यमाना नराः
- f) through the reward that is being given → दीयमानेन फलेन
- g) from the smiling girl → स्मयमानाया बालायाः
- h) the voice that is heard → श्रूयमाणा वाक्
- i) with the girls being praised (use √स्तु) → स्तूयमाभिरबालाभिः
- j) the city that is being seen → ईक्ष्यमाणम् (द्रिश्यमानम्) नगरम्
- k) women sitting in the house → गृहे सीदमाना नरयः
- l) of the two boys that are being spoken to → उद्यमानयोः बालयोः
- m) of worshipping men (use √यज्) → यजमानानाम् नरानाम्
- n) of the worshipped gods → यज्यमानानाम् देवानाम्
- o) for the man being honoured (use √पूज्) → पूज्यमानाय नराय

2) Give the forms specified in brackets. If there are two possibilities (pronominal and adjectival), give both.

- a) अन्य- (Nom Sg Ntr) → अन्यत्
- b) उत्तम- (Gen Sg Fem) → उत्तमस्याः, उत्तमायाः
- c) एषः/एतद् (Loc Du Ntr) → एतयोः
- d) सर्व- (Nom Pl Masc) → सर्वे
- e) एक- (Loc Sg Masc) → एकस्मिन्
- f) विश्व- (Nom Du Fem) → विश्वे
- g) य- (Dat Sg Fem) → यस्यै
- h) क- (Nom Pl Masc) → के
- i) कतर- (Acc Sg Masc) → कतरम्, कतरम्
- j) क- (Nom Sg Fem) → का
- k) विश्व- (Nom Du Ntr) → विश्वे
- l) य- (Nom Pl Masc) → ये
- m) पूर्व- (Dat Du Masc) → पूर्वाभ्याम्, पूर्वाभ्याम्
- n) एक- (Acc Sg Ntr) → एकम्
- o) सर्व- (Acc Sg Fem) → सर्वाम्
- p) एषः/एतद् (Gen Pl Masc) → एतेषाम्
- q) अन्यतर- (Gen Sg Ntr) → अन्यतरस्य, अन्यतरस्य
- r) पर- (Dat Sg Masc) → परस्मै, पराय
- s) अन्य- (Instr Sg Fem) → अन्यया
- t) कतर- (Nom Du Fem) → कतरे, कतरे
- u) विश्व- (Gen Pl Ntr) → विश्वेषाम्
- v) य- (Acc Sg Ntr) → यत्
- w) एषः/एतद् (Nom Sg Fem) → एषा
- x) स्व- (Instr Sg Masc) → स्वेन

- y) पूर्व- (Abl Sg Fem) → पूर्वस्याः, पूर्वायाः
 z) सर्व- (Gen Pl Fem) → सर्वासाम्
 aa) अन्य- (Instr Du Fem) → अन्याभ्याम्
 bb) उत्तम- (Acc Sg Ntr) → उत्तमम्
 cc) स्व- (Loc Pl Masc) → स्वेषु
 dd) एक- (Abl Sg Ntr) → एकस्मात्
 ee) पूर्व- (Nom Pl Masc) → पूर्वे, पूर्वाः
 ff) विश्व- (Acc Sg Fem) → विश्वाम्
 gg) उत्तम- (Loc Sg Fem) → उत्तमस्याम्, उत्तमायाम्
 hh) य- (Abl Sg Fem) → यस्याः
 ii) स्व- (Loc Du Masc) → स्वयोः
 jj) पर- (Gen Pl Masc) → परेषु, पराणाम्
 kk) कतर- (Acc Sg Ntr) → कतरम्
 ll) अन्य- (Nom Pl Masc) → अन्ये
 mm) क- (Dat Pl Masc) → केभ्यः

3) Review exercise: translate, and give the gender of nouns, and the class and 3rd Sg Pres Act Ind of all verbal roots. Examples: नर- – ‘man’ (m.); √भृ – ‘to carry’ (I भरति)

- १) उदक → вода, ср.р.
- २) √शुभ् → (I शोभति, VI शुम्भति) украшать
- ३) √क्रुध् → (IV क्रुध्यति) гневаться
- ४) प्रमुखतः → перед, неизм.
- ५) आपद् → несчастье, ж.р.
- ६) तीर- → берег, ср.р.
- ७) शोक- → горе, м.р.
- ८) हृद् → сердце, ср.р.
- ९) √लभ् → (I लभते) брать, получать
- १०) क्षणेन → немедленно
- ११) गण- → группа, стая, толпа, м.р.
- १२) अद्य → сегодня, неизм
- १३) इह → здесь, неизм
- १४) √कुप् → (IV कुप्यति), гневаться
- १५) समुद्र- → океан, м.р.
- १६) √नन्द् → (I नन्दति), радоваться, быть счастливым
- १७) अर्थे → ради
- १८) प्र-√आप् → (V प्राप्नोति) получать, достигать
- १९) आश्रम- → скит, убежище
- २०) √आस् → (II आस्ते) сидеть, обитать
- २१) तत्त्वतः → истинно, взаправду
- २२) √रुह् → (I रोहति) взбираться, карабкаться
- २३) नेत्र- → глаз, ср.р.
- २४) वाक्य- → речь, слово, ср.р.

4) Translate into English.

१) सर्वे पौरा नद्याम् प्रवेष्टुम् ऐच्छन् ।

Все горожане в реку войти хотели.

२) अहम् पूर्वः इति बालः हृष्यमाणः अब्रवीत् ।

я первый – так мальчик взволнованный сказал.

३) अपि तौ वृक्षौ पश्यसि इति पृष्ठः एकम् वृक्षम् पश्यामि अन्यम् तु न पश्यामि इति पुनः ब्रवीत् ।

те два дерева видишь? - так спрашиваемый – одно дерево вижу, другое же не вижу – так опять отвечает.

४) कुमारम् युद्धे हतम् परिशुच्य अन्ये वीराः एतस्मिन् देशे न सन्ति इति नृपः मन्यते ।

Юношу в битве убитого оплавав - других героев в этой стране нет – так царю думается.

५) सर्वेषाम् देवानाम् उत्तमः असि इति बालः भाषते ।

Из всех богов ты – лучший – так ребёнок говорит.

६) स्वे मुखे अलंकृत्य स्त्रियौ नगरीम् गन्तुम् ऐच्छताम् ।

свои лица украсив, две женщины в город идти (вдвоём)захотели.

७) किम् विद्युतः बिभेषि । सर्वम् दग्धुम् शक्नोति ।

Что, молнии ты боишься? Все сжечь она может.

८) विश्वे पराम् सेनाम् अभिद्रोतुम् इच्छामः ।

Среди всех сильнейшую армию атаковать мы хотим.

९) तस्याः सुन्दर्याः नार्याः मुखम् द्रष्टुम् न शक्यामि इति कुमारः अवदत् । सर्वाम् अशाम् त्यक्त्वा अपगन्तुम् वृणीते ।

той красивой женщины лицо видеть не могу – так юноша сказал. Всю надежду оставив, уйти выбирает.

१०) स्वात् मरणात् न बिभेमि सुहृदः मरणात् त्वति बिभेमि ।

Своей смерти не боюсь,

११) शोभमाना नारी स्मयमानात् कुमारात् फलम् आहरते ।

Украшенная женщина у улыбающегося юноши фрукт берёт.

१२) अन्येषाम् अन्नम् भोक्तुम् न अर्हसि स्वकम् तु ।

Других пищу есть не следует, но свою собственную.

READINGS

The Problem with Mortality

दाराः पुत्राः शयनम् अशनम् भूषण-आच्छादने वा

Жены, сыновья, постель, еду или в украшенной одежде
यत् च ईदृक्षम् पुम्-अभिलषितम् तेषु माशब्दिकः कः ।

И такому людьми желаемого из этих - нет кто скажет?

किम् तु एतेषाम् भवति नियमः सेवने कः अपि कः अपि

Но что этих ограничение в наслаждении кто

द्वेषः तस्मिन् अपि यदि भवेत् तत्र वक्ता कृतान्तः ॥

Ненависть к ним даже когда будет, там говорящий смерть

True Birth

परिवर्तिनि संसारे मृतः कः वा न जायते ।

во вращающейся самсаре умер или кто не родился

सः जातः येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम् ॥

Тот действительно рожден, с которым рождением идёт семья к высокому положению.

Indra's Wife Travels Far to Reach Her Husband

ततः ताम् प्रहिताम् देवीम् इन्द्राणी समन्वगच्छत् ।

Затем за той вперед ушедшей богиней Индрани последовала

देव-अरण्यानि अतिक्रम्य पर्वताम् च बहून् ततः ॥ ६ ॥

Божественных лесов пересекая и гор множество тогда

हिमवन्तम् अतिक्रम्य उत्तरम् पार्श्वम् आगच्छत् ।

Гималаи перейдя на северную сторону вышла.

समुद्रम् च समासाद्य बहु-योजन-विस्तृतम् ॥ ७ ॥

И океана достигнув, на многие йоджаны раскинувшегося.

आसीदत् महा-द्वीपम् नाना-द्रुम-लता-आवृतम् ।

Располагался??? великий остров разными деревьями и лозами покрытый.

तत्र अपश्यत् सरः दिव्यम् नाना-शकुनिभिः वृतम् ॥ ७ ॥

там увидела озеро божественное, всяческими птицами окруженное.

तत्र दिव्यानि पद्मानि पञ्च-वर्णानि भारत ।

там божественные лотосы пяти цветом, о Бхарата

षट्पदैः उपगीतानि प्रफुल्लानि सहस्रशः ॥ ९ ॥

Пчёлами опеваемые цветущие тысячами

What the Buddha Will be Like (contd)

विदह्यमानाय जनाय लोके राग-अग्निना अयम् विषय इन्धनेन ।

пылающему человеку в мире огнём страсти эти чувственные наслаждения топливом

प्रह्लादम् आधास्यति धर्म-वृष्ट्या वृष्ट्या महामेघः इव आतपान्ते ॥ ७३ ॥

Восторг даст дождём дхармы, дождём великого облака в конце зноя

तृष्णा-अर्गलम् मोह-तमः-कपाटम् द्वारम् प्रजानाम् अपयान-हेतोः ।

засов жажды заблуждения и тьмы дверь створ людей исхода ради

विपाटयिष्यति अयम् उत्तमेन सद्धर्म-ताडेन दुरासदेन ॥ ७४ ॥

Распахнёт его величайшим дхармы ударом, ???

स्वैः मोह-पाशैः परिवेष्टितस्य दुःखाभिभूतस्य निराश्रयस्य ।

Своими заблуждениями путами окруженного бесприютного

लोकस्य संबुध्य च धर्मराजः करिष्यते बन्धन-मोक्षम् एषः ॥ ७५ ॥

мира пробудившись царь дхармы свершит от пут освобождение он.

तत् मा कृथाः शोकम् इमम् प्रति त्वम् अस्मिन् सः शोच्यः अस्ति मनुष्य-लोके ।

Поэтом не печалься об этом ты, он есть тот, о котором скорбят в мире людей

मोहेन वा काम-सुखैः मदात् वा यः नैष्ठिकम् श्रोष्यति न अस्य धर्मम् ॥ ७६ ॥

или заблуждением или вызванного желанием от похоти который абсолютно не будет слушать свою дхарму.

